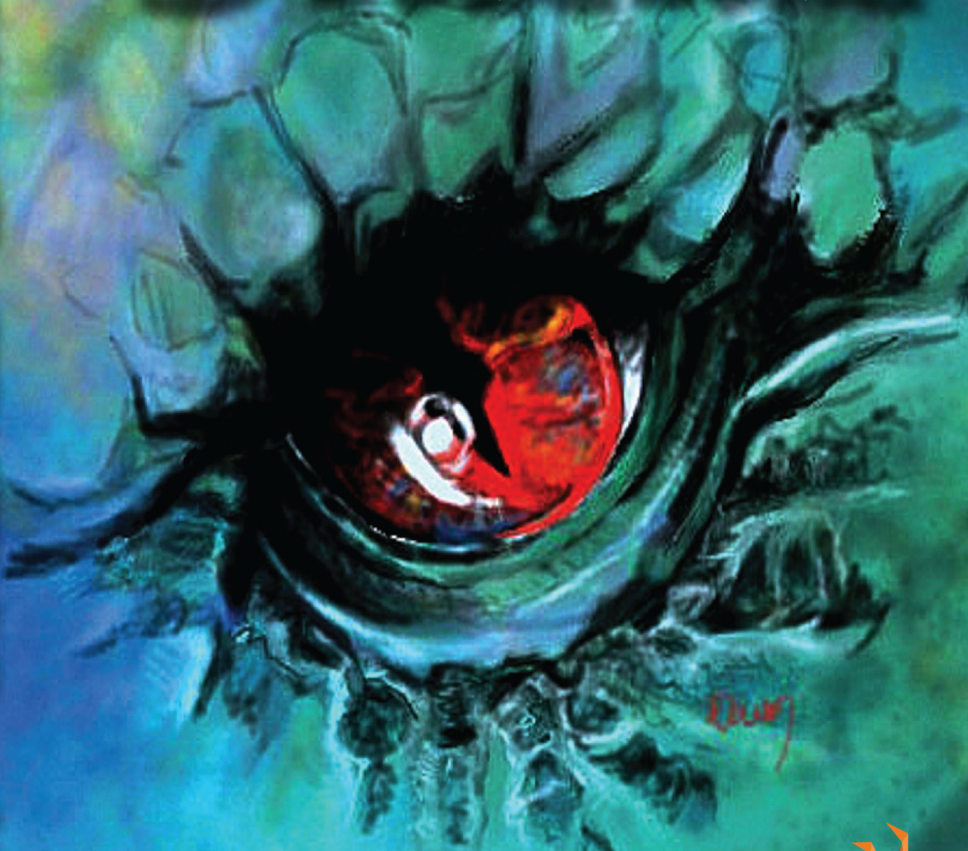

HILAS DRAKA

Katarína SOYKA

HLAS DRAKA

Katarína Soyka

© HJC projekt, s.r.o. 2020

© HYDRA 2020

© Katarína Soyka 2020

Ilustrácie: Nikola Danišová
Grafická úprava: Katarína Čavojová

Vydal: Vydavateľstvo Hydra
HJC projekt, s.r.o.
Ožvoldíkova 7, 84102 Bratislava

www.vydavatelstvohydra.sk
Všetky práva vyhradené

41. publikácia, prvé vydanie 2020

ISBN 978-80-89968-48-0

u. fond
na podporu
umenia

Rukopis z verejných zdrojov podporil
Fond na podporu umenia

Rija sa štipla do kožených nohavíc, aby uverila, že ich skutočne má. Tvrdá koža však jej prstom odolávala. Na opasku prepásanom cez kabátec jej visel nôž zasunutý v pošve, na nohách mala vysoké čižmy. Aspoň si dupla. Obe ruky neveriacky vystrela pred seba a znova sa prezrela od hlavy až po päty, krútiac pritom hlavou.

Ja som vážne drakobijka!

Pokúsila sa tasiť nôž, no nevyšlo to na prvý raz. Po krátkom miksľovaní s kostenou rúčkou sa jej v ruke konečne zaleskol ostrý hrot. Na okamih sa na ňom nebezpečne zablysol odraz ohňa z neďalekej pece, preto s obavami zbraň od seba odtiahla. Potom si ju prehodila v ruke, uchopila ju ostrím nadol, akoby sa chystala zaťat do podlahy. Naznačila výpad, bodnutie! Nato sa päťou hrdo udrela do hrude.

Som drakobijka!

Pokúsila sa výpad zopakovať, avšak tak nešťastne, že si porezala okraj zovretej dlane. Sykla. Zahanbene nôž vložila zasa do pošvy, olizla si presakujúcu krv a narovнала sa.

Aká som ja drakobijka?! vzdychla si. *Šaty zo mňa drakobijku neurobia.*

Pohľadom zablúdila k hrbam darov, ktoré sa povalovali po preplnenej kutici. O stenu sa pri peci opieral ešte luk, z tulca trčali šípy.

Ani strieľať neviem. Draka môžem nanajvýš tak pobaviť

svojím zjavom. Možno mu od smiechu pukne srdce.

Naposledy po sebe strihla kritickým pohľadom, vytiahla si sáry čižiem nad kolená. Znova jej sklzli po lýtkach takmer ku členkom. Boli totiž väčšie, než aké by potrebovala. Naprávajúc si kabátec premýšľala, ako sa do tejto situácie dostala. Ona a vraj drakobijka!

Zvonku k nej doliehali hlasy. Dedinčania sa prekrikovali navzájom, počula ich smiech. Na chvíľu uverili, že z nich sníme ľarchu a zbaví ich nepriateľa. Zhromaždili sa pred jej domom, presviedčali sa, že práve ona zabije draka. Ona, sirota. Stratila oboch rodičov aj náhradnú matku, ktorá ju vychovala. Práve vtedy sa to začalo. Pred siedmimi rokmi, keď sa po žatve z ďalekých krajín nevrátil jej otec, známy olejčár.

A zomrela jej mama...

Vtedy sa žatva vydarila a úroda bola dávno pod strechou. Lenže mama ochorela a otec sa stále nevracal z ďalekých ciest. Predával olejčky po dedinách, liečil ľudí.

Rija mala jedenásť rokov a chcela byť užitočná. Starala sa o mamu, varila jej, piekla. Vymieňala obklady na jej rozpálenom čele. Verila, že mama čoskoro vstane a všetko bude po starom. Ona bude zasa dieťaťom, ktoré sa bezstarostne túla po horách, hrá sa na okraji priepasti. Priepasťou bola hlboká jaskynná prepadlina v neďalekom lese. Vinula sa nad lúkou, pozdĺž hranice s Radivojovou zemou. Na jej dne bublala močiar, o ktorom kolovali všelijaké čudné zvesti. Údajne v ňom sídlili duše zomrelých, ktoré za noci tancovali na hustej bielej hmle v podobe svetielok. Stúpali z bezodnej prázdnoty k nekonečnému nebu, kde sa pridávali k hviezdám. Rija ich často vídala na svojich potulkách, keď sa príliš neskoro vracala domov. Páčili sa jej. Mala pocit, že šantia, že sa radujú, lebo ich duše sa dávno oslobodili od tiel a už ich nič neťaží.

Mama nevstávala. Naopak, sily jej ubúdali. Čoskoro nebolo počuť ani jej zoslabnutý hlas, medzi perinami sa úplne strácalo jej vychudnuté zúbožené telo.

„Rija, musíš zájsť do dediny,“ chytila dcéru za ruku, lebo si uvedomila, že lepšie nebude. „Ja sa poberiem k dušičkám, čo som ti o nich rozprávala. Pusti zver, potom ju s otcom nájdete!“

Rija poslúchla. Nevládala kŕmiť sliepky ani zajace, neostával jej čas vybehať koníka, vytrieť ho dosucha. No do dediny sa zatiaľ nezberala. Chcela ta zájsť až spolu s mamou. Alebo počkať na otca.

Ktorý nechodil.

Mamou celé dni otriasala zimnica, tak jej dcérka kúrila. Rýchlo minula zásoby pripravené na zimu.

A prišla zima...

Prvé snehové vločky sa rozsypali z oblohy ako perie z roztrhanej periny. Vtedy už v chalupe zamrzal aj dych a pokrýval podlahu bielou inovaťou. Rija sa oprela o vychladnutú pec, na vode v lavóre sa vytvorila ľadová škrapina.

Mama vydýchla naposledy.

Nastalo ticho. Horúčkovitú činnosť predošlých dní vyskúšal studený pokoj.

Osirelá dievčina zobrala káricku zo stajne do izby. Mamu zabalila do plachty, stiahla ju z postele a naložila na cestu k priepasti. Pred dverami ešte zastala, zvesila z klinca kožušok, býval mamin, na hlavu si natiahla jej vlnenú šatku a otvorila.

Do miestnosti vnikol snehový prúd. Zakrútil sa v špirále a vymietol najbližšie kúty.

Rija sa zaprela do bremena, aby ho dostala cez prah, odtiaľ ďalej k miestu, kde odpočívali duše zomrelých.

Obrovské biele vločky postupne prikrývali unavené lúky a les, snehové záveje rástli sirôtke pred očami. Nad okrajom strmého zrázu jaskynnej prepadliny chvíľu zastala v piete, potom do bezodnej priepsti bezduché telo matky vyklopila. Biele hmyly zosnulú prijali. Vyzerali ako oblaky, takže Rija uverila, že jej mama už odišla do neba.

Hoci bola kárička na ceste späť prázdna, Rija s ňou nevládala prekonávať stále hrubšie nánosy. Kolesá v snehu uviazli, preto nechala káru tam. Však ju na jar s otcom nájdu.

Domov sa nevrátila, bolo v ňom prázdno. Zimu by na samotě, odrezaná od ľudí, sama aj tak neprežila. Bez dreva by zamrzla.

Dole v dedine žila jej jediná príbuzná, teta Magda. Možno ju prijme. Ak nie ona, potom farár sa isto postará o sirotu.

Kým sa otec vráti, pripomenula si.

Vybrala sa teda za ľuďmi...

Snehu bolo hádam nad kolená. Riji krehli prsty, štípali ju oči, vytláčali jej slzy, ktoré rýchlo primrzali k lícam. Len husté stromy zachytávali na svojich vetvách padajúci sneh. Pridržali ho, aby sa pod ním sirota úplne nestratila. Do zotmenia by mohla byť u tety. Keby sa záveje prirýchlilo nedvíhali.

Lenže sa zdvihli.

Mrazivý vietor ju šľahal do tváre, robil si zárezy na jej jemnej koži. Dreveneli jej prsty na nohách. Ani nos si necítila. Netušila, či ho vôbec ešte má. Potácala sa od kmeňa ku kmeňu. Námaha ju rozhrievala, napriek tomu jej tuhli ruky zamotané v plátne.

Odrazu sa potkla a viac nevstala. Vystrela sa na snehu, potrebovala nabráť dych. Holý peň sa jej ponúkol za opierku

namiesto vankúša, vložky ju prikryli studenou perinou.
Musím si odpočinúť. Len na chvíľu. Na malú chvíľočku.
Zavrela oči, prestala jej byť zima...

Preberala sa postupne. Horúčava ju oblievala vo vlnách, ktoré zaplavovali jej telo. K jej sluchu sa predierali zvuky okolia. Do nosa ju udrela dráždivá vôňa čohosi lákavého.

Jedlo!

O výdatnom jedle snívala posledných pár dní. Otvorila oči, zalepenými viečkami rozžmurkávala šero. Zdvihla hlavu, aby sa lepšie prizrela miestu, na ktorom sa ocitla. Ktosi ju vyložil na prípecok. Vyzliekol ju z kožúška a stiahol jej z hlavy šatku.

Lenže, kde som to?

Poobzerala sa. Malá miestnosť pôsobila ako vydlabaná do zeme. Zo stropu trčali korene, možno trávy, steny neboli rovné ani pravouhlé, ba dalo by sa povedať, že sa ohýbali do kruhu. A podlaha? Naozaj len udupaná hlina.

Zo svojho miesta zahliadla Rija ešte stôl, na ktorom v drevených tanieroch ležali oproti sebe dve teplé polievky. Z nich sa šírla tá omamná vôňa! Lákala vyhladované dievča prisadnúť si na jeden zo stolčekov zbitých z neopracovaných polien a krivých dosák.

O kúsok ďalej sa v prítmí skláňala postava. Každý pohyb tmavej siluety zašušťal. Zohýbala sa nad posteľou zastrčenou v rohu, teda keby mohla byť o rohoch vôbec reč. Odrazu sa neznáma vystrela, aspoň toľko, koľko jej dovoľoval veľký hrb. Zrejme zacítila, že sa na ňu Rija pozerá, lebo sa k nej prudko zvrtila. Prítmie však naďalej halilo jej tvár.

„Zlez dole! Potrebuješ dostať niečo do žalúdka, aby si škvŕkaním neprebudila lesnú zver! Ukladá sa totiž na zimný spánok,“ do vzduchu sa zarezal strašidelný chrapľavý hlas. Podľa neho Rija osobu spoznala.

Stará Agnes!

Žena, ktorá žila v lese a hovorilo sa o nej, že je striga.

Ale Rija bola strašne hladná. A verte či nie, hladnému býva jedno, či a ruka ho ponúka. Zliezla teda z prípecku, nesmelo sa pritmolila k stolu.

Vtedy sa Agnes vynorila zo šera a sadla si za stôl. Rija vytreštila oči, zdvihla by od hrôzy, keby na to mala dostatok odvahy a síl.

Agnes bola špata. Na jej vráskavej tvári neostalo miesto pre oči. Jedno totiž zahaľovala obrovská bradavica, druhé zastierala veľká hnedá škvrna. Bradavicu s chlpmi mala striga aj na nose. Pod tenkými perami sa ukrývali jej štrbavé vykývané zuby, spod čiernej šatky vyčnievali riedke trsy sivobielych vlasov. Naznačila dievčaťu, nech si k nej prisadne.

Drobná sirôtka v nízkom príbytku narazila hlavou do petrolejky nad stolom. Rýchlo ju však zastavila rukou, aby sa nehojdala. Nesvietilo sa v nej. A nesvietila ani sviečka na stole. Ale tma v Dutine, tak si Rija podivný príbytok pre seba nazvala, nebola. Množstvom škár v nízkych dverách prenikalo svetlo zvonku.

Striga sa pustila do jedla. Nič nehovorila, ani keď si Rija opatrne zobrala do rúk lyžicu a olizla ju.

„Otec sa mi nevrátil z ciest a mama zomrela,“ prezrádzala dievčina už hltajúc hustý vývar z mäsa neznámeho pôvodu. Ibaže rozhovor za stolom akosi viazol, lebo jej nik neodpovedal.

Až po hodnej chvíli plnej chlípania sa ozvalo: „Ja viem. Keď opadne sneh, zájdeš ich oboch nahlásiť.“

„Spustila som mamu do priepasti,“ dodala Rija rýchlo.

Ťažko povedať, či bola striga udatnosťou siroty zaskočená, alebo len premýšľala, ako to mení situáciu. Vyvalila na ňu hnedé oko, otvorila ústa. Napokon naprázdno preglgla a zasa ich zavrela. Nato sa zamrvila, stolček utrápene zavrzgal.

„Nahlásiš, že zmizli,“ ukončila rozhovor a vstala od stola. Svoj tanier odložila kamsi do tmy.

Aj Rija sa postavila, netušiac, či sa má poberať, alebo by mohla zostať. V Dutine jej bolo teplo ani hladom by v nej, očividne, neumrela.

Jej úvahy prerušili náhlivé cudzie kroky zvonku, sprevádzal ich čísi zrýchlený dych. Za dverami sa mihli čierne tiene a spojili sa do tmavej ženskej postavy.

„Schovej sa pod posteľ!“ rozkázala Agnes úsečne.

Rija sa vyľakala a potešila zároveň. Striga ju, zrejme, nemienila vyhodiť, inak by ju predsa neukrývala, rovno by ju vyhodila do zimy. Lyžicu teda položila na stôl, tanier už bol aj tak prázdny, a vliezla si pod posteľ, z ktorej trčala slama. Neprijemne ju škriabala na tvári a zamotávala sa jej do vlasov. Kvákala ju.

Dvere sa otvorili. To Rija nevidela, len začula vrznúť pánty.

Dvomi schodíkmi vytvarovanými z hliny zostúpili do Dutiny krásne čierne čižmičky s kožušinovým lemom nad členkom. Rija ich sledovala so záujmom, rovnako ako okraj nariasenej sukne zo vzácnej látky. Pritom sa jej čosi pohlo na líci. Opatrne si pretrela tvár, bruška jej prstov polepila ťahavá niť. Nešlo sa jej zbaviť. Radšej si pripažila ruky bližšie k telu, krk stiahla medzi ramená. Ale už sa jej to čosi rozliezlo aj po brade.

Pavúky! uvedomila si. Malé aj väčšie, neškodné, a predsa protivné!

Privrela viečka, aby ich radšej nevidela. Všetku námahu vložila do úsilia zadržať dych. Odtiahla od zeme nos, aby drobné osemnožce náhodou nechtiac nevdychla.

Striga sa s neznámou zhovárala, kým Rija sa ďalej zmietala vo svojich divých úvahách o pavúkoch.

Kde sa tu teraz vzali?

Striasala ich šúchaním líca o hlinu. No rozhovor strigy s neznámou náhle ustal.

Možno ma začuli! Nesmiem sa prezradiť! Agnes by sa na mňa nahnevala a vyhnala by ma von.

Našťastie striga znovu čosi navrhla, majiteľka čižmičiek

jej na to vzápätí odpovedala.

Rija rozhovoru dospelých nerozumela. Bojovala svoj vlastný boj. Pavúky sa jej totiž rozliezali k perám.

Toto je zlý sen! zatínala päste, celá sa pokrčila. Sníva sa mi! Najstrašnejší z najstrašnejších snov!

Krútila hlavou, vo vlasoch jej pritom uviazol akýsi konárik. Alebo koreň čohosi väčšieho, čo trčalo z postele. Opatrne sa od toho odťahovala, ale ono sa to ťahalo za ňou. Klázalo sa jej to temenom a spúšťalo sa k čelu.

Odzrazu jej pred oči vystrelil rozoklaný jazyk. Za ním nasledovala trojuholníková hlava s diamantovými očami. Rija zaúpela.

Had!

Stuhla. Spomenula si na mamine slová, že sú len dva druhy hadov, neškodné a smrteľne... Nestihla vetu domyslieť, lebo zadupali čižmičky a s hlasným treskom sa zabuchli dvere.

Nato sa ozval chraplavý stridží hlas: „Vylez!“

Nik nemusel dievčinu ležiacu pod posteľou dvakrát prehovárať. Bleskovo sa vytiahla, narovнала sa, že zo seba strasie všetku háveď.

Lenže len čo sa vystrela, pavúky z nej zliezli dobrovoľne, do posledného najmenšieho, a aj had sa kamsi odplazil.

„Môžeš u mňa zostať do jari,“ Agnes si rozpaky dievčata nevšímala. „Budeš mi pomáhať, urobíš, čo ti poviem. Ak sa tvoj otec ani potom nevráti, zájdeš do dediny. Farárovi nahlásiš zmiznutie oboch rodičov,“ oznámila rozhodne.

Rija mala chuť starenu vybozkávať od radosti. Ale keď sa jej znova prizrela, rýchlo si to rozmyslela. Zrejme by skôr vyobjímala pavúky a hady než strašidelnú ohyzdu...

Že je Agnes skutočne striga, pochopila rýchlo. Za starenou chodievali do Dutiny pochybné indivíduá, urodzeného pô-

vodu. Súdiac podľa odevov. Cestička snehom bola vyšliapaná a stokrát znovu zaviata.

Čižmičky so sponami pod dlhými sukňami striedali čižmy s ostrohami, pri ktorých sa vo vzduchu vznášali hroty mečov. Všetky hlasy žiadali jedy. Sami pritom používali jedovaté slová. Netajili sa úmyslom niekoho otráviť, ba mali presne premyslené, ako dlho má jed pôsobiť, aby nevzniklo na otravu podozrenie.

Neraz Rija dohovárala Agnes, aby zlu nenapomáhala, lebo sa na ňu Boh nahnevá.

Lenže starena len pokrútila hlavou: „Veď ja nič nerobím. To oni musia uskutočniť svoj ohavný čin. Možno odo mňa odídu a fľaštičku zahodia. Čo ja viem?“

Sirôtke sa také reči nepáčili. Avšak nič s tým nezmohla. Radšej vždy poslušne zaliezla pod posteľ a znášala priazeň podivných miláčikov.

Zvykla si na nich. Dokonca sa s nimi rada hrávala. Vystierala pred seba obe ruky, rozťahovala prsty a ohýbala ich k podlahe, aby tak vytvorila mosty. Pavúky popod jej mosty podliezali, ale nesmeli sa dotknúť jej pokožky. Ktorý neuspel, ten bol vyradený z boja a ďalej sa súťaženiu ostatných iba prizeral z jej líca.

Hádátá zasa vytvárali vzácne náramky na jej zápästiach. Alebo si končeky chvostov ovíjali okolo jej prstov, akoby boli prstene. Rija snívala, že je princezná. Skoro jej bolo ľúto, ak zákazníci odchádzali prirýchlo.

Stále sa pred nimi ukrývala. Desili ju viac než ohavy s ôsmimi nohami. Alebo tie bez nôh, zato s rozoklaným jazykom. Ani Agnes si neželala, aby sa s dievčinou jej kumpáni stretli. Bola spokojná, že sa pred nimi tak ochotne schováva, lebo ju nechcela zapleť do svojich nečistých hier. Drahé topánky s dlhými plášťami bývali totiž plné nenávisti a zloby.

Agnes zlá nebola. Iba zatrpknutá a nevrlá...

Čas letel. Čižmičky schádzajúce schodíkmi do Dutiny vystriedali črievičky, na lúkach sa rozvinuli prvé púčiky kvetín. Riji na návrat do prázdneho domu ani nepomyslela, hoci cesta lesom bola dávno schodná. Rada sa iba túlala.

Raz takto vycítila, že sa jej ktosi zavesil za chrbát, keď si od Agnes niesla v batohu staré vysušené jablká. Zapraskalo raždie, lámalo sa. Obzrela sa za zvukom.

Naraz lístie zaerdžalo.

Siahla si do batoha po jablko, nastavila ho na dlani.

Konský pysk sa ulakomil na dobrotu, vyliezol z úkrytu. Rija pohladkala vychudnutého vraníka medzi očami a spolu sa potom vrátili k strige. Tá ho odviedla domov, do chalupy po rodičích. Tam ho obriadila.

Snehy poľavili, potoky sa naplnili bystrými vodami. Osirotená dievčina si stále nahovárala, že jedného dňa, keď príde domov, určite ju vo dverách privíta otec.

„Je čas zájsť do dediny,“ Agnes ju vyrušila zo snov s otvorenými očami. „Nahlásiš, že sa rodičia neobjavili po celú zimu. Sedem rokov potrvá, kým ich uznajú za mŕtvych. Dovtedy budeš potrebovať poručníka. Potom správcu, lebo slobodnej žene sa nepatrí samej spravovať gazdovstvo.“

Riju pichlo pri srdci. Nechcelo sa jej medzi ľudí, na chyžu v hline a jej starú majiteľku si zvykla.

Agnes napiekla chlieb, obliekla sirôtku do čistých šiat, obula ju do topánok a vypravila na cestu spolu s dobrými radami...

Rija zašla za farárom a ponúkla mu chlieb, aby si vypočul jej smutný príbeh.

„Možno sa ešte vrátiť,“ vysušený chlap s veľkým dlhým nosom sa tváril nekompromisne, prežúval ponúkanú dobrotu. Chcela namietiť, že určite nie. No predbehol ju: „Musí sa počkať sedem rokov, kým nezvestného úrady vyhlásia za mŕtveho. Je mi ľúto, inak to nepôjde. Dovtedy môžeš zostať v dome,“ okúňal sa, ťažko sa mu kruté slová drali z plných úst, lebo vedel, že by nemali. Ale zaprel sa a dostal ich zo seba.

Rija sa nadýchla, že sa pošťazuje, ako má ona úbohá sama v lese prežiť. Farár ju však nepustil k slovu: „Otec má rezervy. Núdzu ste nikdy netreli. Odkladá si.“ Mienil zrejme to, že jej otec bol úspešným obchodníkom a vyhľadávaným liečiteľom. „Alebo môžeš dať usadlosť zatiaľ pod našu správu. Farnosť sa ti tých sedem rokov o majetok bude starať. Potom nám starostlivosť oplatiš,“ navrhol.

Rija ničomu nerozumela. Pod správu? Akú správu? A ako bude potom za ich starostlivosť platiť?

„A keď nebudem mať čím zaplatiť?“ slzy sa jej natlačili do očí. Zástupcu vrchnosti akosi nezaujímalo, čo s ňou bude po celý ten čas. Počas tuhej zimy si zvykala na opateru mlčanej strigy a jej príšerných miláčikov, návštevu v dedine si predstavovala úplne inak. Farára, ako božieho muža, ktorý s ňou zájde za tetou Magdou, aby ju odovzdal do jej náhradnej opateru. Alebo sa jej rovno ujme. Čo bude s domom pre ňu bez rodičov nebolo dôležité.

„Nooo, ak sa ti dlžoba rozrastie, dôjde k exekúcii,“ vysvetľoval farár. „Dlžoby si však môžeš odpracovať. Ale nemaj obavy, tvoj otec si poradí. Napokon nezmizol navždy. Určite iba niekde uviazol na cestách.“ Sám tomu neveril. Poznal jej otca. Dávno by sa bol vrátil, keby mohol. A že zmizla matka, to bolo nanajvýš podozrivé. Muselo sa im stať niečo vážne.

Rija sa rozhodla radšej opýtať Agnes na všetky tie neznáme slová, rezervy, exekúcie. Starena určite bude vedieť, čo znamenajú, a ako s nimi naložiť.

S posledným plamienkom nádeje zašla ešte za tetou Magdou, jedinou príbuznou, ktorú kedy poznala. Bola otcovou nevlastnou sestrou a Rija sa na ňu tešila, že si spolu poplačú, budú zdieľať svoj ból a niečo vymyslia.

Tešila sa iba do chvíle, kým tete nezaklopala na dvere.

„Jáj, duša moja,“ postaršia žena ju schladila hneď na prahu. Kvetovanú šatku si napravila vysunutím brady, ruky založila vbok. „Veď sa on vráti, len vyčkaj! Tvoj otec bol večne na cestách. Zasiať určite príde. Poznáš ho, kúpi paholka, zabezpečí vás. Nepotrebuješ mňa ako poručníka. Ani by som nestíhala,“ pohladila ju po líci a dodala: „Iba ak budeš o sedem rokov potrebovať správcu pre majetok, lebo nepatrí sa slobodnej žene samej gazdovať...“ akoby sa zamyslela, jej čierne obočie sa zatiahlo nad tmavými očami a odrazu sa rozjasnilo: „Potom sa pokojne obráť na mňa! S tým ti rada pomôžem. Sme predsa rodina,“ usmiala sa, pokývala hlavou a zabuchla jej dvere pred nosom. Veru, ani dovnútra ju nepozvala.

Pobrala sa Rija s plačom na krajíčku kade ľahšie. A najľahšie sa jej šlo do Dutiny. Túžila po teple domova, ktorý jej striga cez zimu vytvorila. Cestu zalievala slzami, pritom premýšľala, akí sú ľudia divní. Boží muž sa od nej nehanbí žiadať peniaze za starosť o dom, teta jej chce spravovať gazdovstvo, až keď sa potvrdí, že rodičov nemá.

Nepotrebujem nikoho!

„No, hovor!“ Agnes ju privítala na svoje pomery viac než vrelo, lebo videla, že má na tvári zaschnuté prúdy slz.

Na stole razantne pristáli dve šálky pariaceho sa čaju. Hnusného, horkého, ale zázračného, ako starena obyčajne tvrdievala. Vraj prečisťuje krv.

Rija teda rozprávala. Čím viac prezrádzala, tým viac sa tvár

strigy sťahovala do zlovestného úškľabku a scvrkávala sa do vrások, až vyzerala ako vyschnuté jablko.

„A ty hovoríš, že ja budem prekliata!“ nakoniec sa rozosmiala. „Dom nikomu nedáš, o to sa postarám! Ja ti budem poručníkom! Usadlosť si budeš spravovať hoc aj sama,“ uťala lavínu sťažností a starostí o dedičstvo po rodičoch uzavrela pre Riju na ďalších sedem rokov.

Žiaľ, otec sa ani potom neukázal...

Každú jar striga Riju vypravila v krásnych šatách do dediny potvrdiť zmiznutie rodičov, aby sa jej roky započítali. Farár sa tváril, že si čosi zaznamenáva, úradne pritom kyvkal hlavou. Dobré zaodetá sirota sa mu nepozdávala. Ani to, že ju vychováva striga.

Po návrate od farára obe ženy spolu zašli do rodičovského domu zapáliť za nich sviečku.

Rija s pribúdajúcimi rokmi postupne chápala, že sa Agnes o usadlosť stará. V izbách bolo čisto, zajace nakrmené, sliepky behali po dvore, ktosi ich musel pozháňať po tej tuhej zime, ba možno aj niekoľko dokúpil. Len záhradka a úzke poličko ostávali neobrobené, obilie zdívalo.

Keď dojedli posledného zajaca, oškľbali poslednú sliepku, starý dom využívali na sušenie bylín, odkladanie jabĺk, sliviek, orechov, takže krásne voňal.

No nikdy v ňom nebývali...

Ľuďom z dediny bola dievčina – samotárka podozrivá. A o dome sa vravelo, že v ňom máta. Z komína sa občas dymilo rôznymi farbami, v čiernych oknách po nociach blúdili svetlá. Aj preto o Riji kolovali podivné povesti.

Nebránila sa im. Sem-tam ju so strigou niekto zahliadol v lese. Ukryl sa, alebo sa ženám vyhol obrovským oblúkom.

Ale ak sa vyhnúť nedalo, radšej privrel oči, aby ho vraj ne-uriekli.

Rija a Agnes sa na takých povedačkách zabávali. Poverčiví dedinčania tvrdili, že lietajú na metle, chodia cez steny a diabol im dáva peniaze. Ťažilo ich svedomie, že sa nepostarali o sirotu. Preto sa obom vyhýbali. Šuškali si, vraj, ktovie čím sa živia.

Ved' hej, ktovie, povzdychla si smutná Rija. Bez vás by som dávno skapala.

Čas plynul, Rija rástla. Dutina sa stala jej pravým domovom, pavúky a hady jej rodinou. Agnes zasa druhou matkou. Milujúcou a milovanou, akokoľvek ťažko bolo tomu uveriť.

Striga sa občas naoko hnevala, ak našla chovanku na lúke cvičiť háveď. Dievčina s pavúkmi súťažila v preskakovaní ponad korene stromov, v lezení po ich kmeňoch. Nútila hady, aby sa jej okrucali okolo krku a hlavy, vytvárali na nej vzácne šperky, diadémy, náhrdelníky a náramky, opasky, dokonca zbrane. Predstavovala si, že strieľa z luku a hádatá ochotne napínali svoje telá ako šípy v dlhých skokoch, skoro letoch, vzduchom. Agnes ich potom namosúrene rozháňala, no usmievala sa popod fúz.

Na priepasť Rija nezabudla. Zašla k nej hneď to prvé leto po smrti matky. V rozbahnenom podloží sa stále topila jej kára... takže zábava s háveďou sa mohla začať!

Hádatá sa zapreli do kola, pavúky vyvažovali káru zvnútra, kým sa nepodarilo vytlačiť ju z brázdy von. Nato musela dievčina rozvážať hádam všetko osemnohé a plazivé, čo sa v lese našlo. Agnes sa veľmi nazlostila, lebo Rija sa podvečer vrátila domov ufúľaná od blata a s roztrhanou sukňou! Musela si striga kúpiť ihlu, zaobstaráť niť a *vyčarovať* svoju prvú záplatu. Nie kúzlami, rukami. Časom sa v šití zlepšila a stala sa doslova majsterkou krajčírkou.

Osud dievčiny ju však trápil. Nepripadala si vhodná za náhradnú matku. Neraz volala Riju pomáhať pri varení výva-

rov a podivných esencií. A Rija aj ochotne pomáhala.

Len jedy miešať nechcela.

„Čím chceš byť, až budeš dievka?“ vypytovala sa zarazená striga.

„Budem liečiť, ako môj otec,“ odpovedala Rija hrdo.

Tak ju náhradná matka zaúčala do tajov byliniek a Rija nimi liečila svojich najbližších. Teda... Hady sa plazili pomalšie, akože sú choré, pavúky krívali na niektorú z nôh. Rija sa o všetkých postarala ako skutočná liečiteľka.

Roky utekali.

Až Rija začala opateru strige oplácať...

Prešlo sedem rokov, nastal čas nadobro vysporiadať rodičovské majetky. Rija zašla za farárom v najnovších šatách, ako po každú jar.

„Áno, iste. Rodičia budú považovaní za mŕtvych, taký jej úzus. Ale si žena. No... Mala by si sa vydať, inak gazdovať nemôžeš. Máme tu pár mládencov. Alebo môžeš usadlosť zveriť...“

„Nikomú nič zverovať nebudem a mládenca si nájdem sama! Nechali ste mňa, malé dieťa, po sedem rokov živiť, že vám nie je hanba!“ okríkla ho, až sa preľaknuto stiahol. Dávno nebola dieťaťom, ktoré ustrašene počúvalo, čo dospelí rozprávajú. Agnes ju naučila biť sa za vlastný názor.

Lenže farár, ktorého za tie roky ešte viac vysušilo a vlasy mu stiahlo dobiela, sa zľahka otriasol.

„Povráva sa...“ spustil tým svojím intrigánskym spôsobom.

„Nech sa povráva, čo sa povráva!“ odvrkla mu. „Mňa dedinské klebety nezaujímajú. Mňa sa netýka, čo sa povráva.“

„Aj o tebe sa povráva, len ty nebuď pyšná! Všetci ešte na teba dôjdu...!“ volal za ňou, lebo sa zvrtila na odchod.

Nemienila ho počúvať. Tresla dverami, za ktorými na ňu

vyčkávala vyparádená teta Magda. Vraj by bola ochotná pomôcť jej s gazdovstvom, keď je už z nej gazdiná.

Rija odvrkla, že žiadneho správcu nepotrebuje a viac žene, ktorá sa k nej sedem rokov nehlásila, nevenovala pohľad.

Utekala lesom. Jej krv sa búrila. Zurčala ako jarný prameň, ktorý vytrvalo obrusoval skaly. Prskala ako jánsky oheň, ktorý sa zahrýzal do dreva. Zlosť ju vohnala starej strige na potulkách rovno do náručia, ktoré zaplavila svojimi sťažnosťami.

„Pokoje,“ starena sa na ňu usmiala. „Zájdeme domov, všetko mi porozprávaš.“ Domovom myslela Dutinu.

V teplom brlôžku sa obe cítili bezpečne. Do neho nesiahala ani farárova moc, ani *láskavosť* tety Magdy. Les ich úkrytu ponúkal dary, lúky poskytovali svoje bohatstvá.

Ibaže po jari príde leto, po lete zasa jeseň. No a po nej príšla zima...

Tuhé mrazy prečkali ešte obe ženy bez väčších problémov. Hoci Agnes chorľavela. Pohybovala sa pomaly, staré stuhnuté údy ju neposlúchali. Pokašliavala, často oddychovala. Aj dýchanie samotné ju unavovalo. Zaspávala uprostred dňa, dlho sa nepreberala. Rija sa neraz nad ňou skláňala s obavami, či začuje jej dych. Pomáhala starene do stolčeka, varila pre ňu bylinky, natierala ju olejčkami. Nechcela si priznať, že ten pohľad kamsi za svet, ktorým striga často hľadievala do prázdna, už pozná. Presne tak hľadela pred smrťou jej mama.

A ako prorokoval farár, došlo na ňu hneď zjari. Vzduch voňal novým životom, kvietky zdobili lúky, z hlíny vykúkali prvé bylinky budúcich tráv. Na vetvách sa prekrikovali vtáčatá, aby svetu oznámili, že príroda sa prebúda.

Taký svieži vzduch niesla Rija z lesa do Dutiny. Zbehla schodíkmi dnu a zastala pred stolom. Ovial ju chlad. V známom príbytku pocítila studené ticho. Agnes ležala na slamníku bez známky života.

Niečo príde, niečo odíde, spomenula si na jej slová a podišla k nej bližšie. Pohladila starkú po studenej tvári, uchopila do ruky jej skostnatenú dlaň a pridvihla si ju k lícu. Agnes sa jej odrazu videla drobná, akoby sa celkom scvrkla. *Ani si sa so mnou nerozlúčila*, v duchu ju kárala a zaľutovala, že jej nikdy nevyznala svoje city.

Poobzerala sa po Dutine. Na stole stála fľaštička so zelenou, nedôveru vzbudzujúcou tekutinou.

Jed?!

Nie, Agnes nik neotrávil. To Boh ju povolal k sebe, aby sa za svoje činy zodpovedala.

Rija si k nej prisadla na kraj slamníka, potlačila vzlyky.

Budeš mi chýbať, Tuláčka. Zmizneš a svet na teba zabudne. Iba ja nezabudnem nikdy! Hrádza jej žiaľu sa pretrhla a spustila záplavu jej slz. *Budeš tancovať na dne priepasti s ostatnými dušičkami.*

Rija sedela pri Agnes, kým sa nezotmelo. Potom si jej drobné bezduché telo naložila na chrbát a odniesla ho k zrúzu jaskynnej prepadliny. Husté čierne mraky na chvíľu zatienili oblohu, ani mesiac nesvietil. Do úplného ticha zahúkala sova. A vtedy ich Rija uvidela.

Svetielka.

Stúpali zo dna ako zmätené hviezdy, ktoré ktosi vysypal na oblohu. Čosi si pritom šepkali. Prekvapená dievčina počula ich smiech, vnímala ich údiv aj vzájomné pochopenie.

Zdôverujú si temné tajomstvá, pomyslela si. *Povedz im svoj príbeh, Agnes.* Naposledy sa rozlúčila so strigou a prevalila ju cez okraj zrúzu.

Do brlohu, do domova zahĺbeného do zeme, sa vrátila smutná. Lahla si na slamník, na ktorom kedysi stará žena

spávala. Únava ju zahojdala do pokojného snenia, v ktorom uvidela svoju mamu. Stála v bielej hmle, na niekoho čakala. Na Agnes. Striga sa odkiaľsi vynorila, podišla k Rijinej matke. Obe ženy sa objali. Nato sa otočili na odchod.

Rija sledovala ich vzdalujúce sa siluety, kým sa nestratili úplne...

Nad ránom ju prebudili cudzie kroky a zrýchlený dych. Ako obyčajne sa pred nimi ukryla pod posteľ.

Ktosi zaklopal.

„Agnes?!“ ozval sa panovačný ženský hlas.

Pavúky a hady chovanku Dutiny obklopili, dávno si na ich pozornosť zvykla. Dvere sa rozrazili s nesúhlasným protestom pántov, nohy na vysokých podpätkoch zbehli schodíkmi dnu. Zastali pred stolom.

Rija nenápadne vykukla spod postele. Rukavička z najjemnejšej kože sa práve načahovala za fľaštičkou s jedom.

Na to nemá právo! pomyslela si dievčina.

V tej chvíli háveď vystrelila ako na povel. Prekvapená Rija nečakané jednanie domácich miláčikov pozorovala z bezpečného úkrytu, s úžasom sledovala, ako sa rozliezajú po podlahe, rútia sa k vylešteným topánkam, preskakujú sa navzájom, stúpajú členkami neznámej stále vyššie. Štíhle nohy sa im bránia, ktosi vrieska a podupávajúc vybieha z Dutiny von. Dvere ostávajú otvorené, medzi stromami sa postupne vytráca vysoký kvílivý nárek.

Spod postele vyliezla dievčina až po hodnej chvíli. To už bola háveď zasa v dome.

Cudzích sem nepustíme! zasmiala sa pre seba a rýchlo zabuchla dvere.

Pohľad jej padol na fľaštičku na stole. Načiahla k nej ruku,

ale opäť ju stiahla.

Pavúky a hady kamsi spokojne zaliezli. Odplazili sa do množstva dier, v ktorých bývali. Rija teda osamela. Nervózne sa poobzerala a odrazu sa jej videlo, že bez Agnes do Dutiny nepatrí.

Opäť sa zahľadela na flaštičku.

Jedy miešať nebudem, pokrútila hlavou. Prázdny dom, prázdna Dutina, cudzia dedina, vzdychla si. Nikam nepatrím. Preberala svoje možnosti. Lenže rodičovský dom patrí mne! S chyžou po rodičoch, kam občas neochotne zabľúdila, ju čakalo neobrobené pole, zarastená záhrada a neistá budúcnosť.

Vyšla z Dutiny. Mraky sa rozostúpili, aby dovolili slnku posvietiť jej na neistú cestu...

Starý dom ju nevítal. Oplácal jej nezáujem za posledné roky. Prekročila vysoký prah a striasli ju obavy.

Sama a bez prostriedkov.

Objala si ramená. Jej dych sa zrážal na paru. Radšej sa vrátila späť do lesa nazbierať za náruč raždia. Väčšie konáre potom napílila do pece.

Po tuhej zime znova bez zásob. Pýcha sa veru nevypláca, vzdychla si.

Aj v peci súhlasne zapraskalo.

Budem musieť zájsť do dediny. Požičať si...

Na druhý deň poobede ju teta Magda vyprevádzala od svojho prahu, že nemá dosť ani sama pre seba. Privierala dvere, aby jej vôňa jedla neunikala škárou von. V oku sa žene

zablyslo, lebo slabo ukrývala škodoradosť. Rija jej však rozumela. Keď nepotrebovala pomoc pri správe usadlosti, nech si pomôže, ako vie.

„V obecnej sýpke veľa nezostalo. Bol chudobný rok, tuhá zima,“ tešil sa farár, že na ňu predsa došlo. „Richtár by ti možno požičal. Ale vieš, on nedáva zadarmo. Svoju robotu si cení.“

Skôr robotu iných, ktorí na neho drú, pomyslela si Rija, no nahlas radšej nič nepovedala.

„Dejú sa podivné veci,“ odtušil farár.

Asi mala vedieť, čo sa deje. Lenže život v dedine ju nikdy nezaujímal.

„Aké veci sa dejú?“ opýtala sa slušne, lebo prišla žiadať o pomoc.

„Polia sú rozrýpané, dobytok mizne,“ zostroval tón farár. Tváril sa útočne. Prižmúril oči, prebodával dievčinu pohľadom, akoby ju podozrieval, že sa o nešťastie dedinčanov pričiniła, možno ho celé zavinila.

Od zlosti očervenela. Sedem rokov ju živila Agnes, a oni až tento posledný premýšľajú, ako dosiaľ žila.

Zlostne zafučala. Zahryzla si do jazyka, aby niečo neodvrkla. Radšej sa mlčky zvrtila na opätku a utekala preč...

Na hornom konci dediny spomalila, za pastvinami už striehol les. Netušila, čo si počne. Nečakal ju teplý domov, ani vlúdne slová. Len samota a hlad.

Budovu sýpky zazrela z diaľky, jej strechu pohlcovalo šero a stieralo ju s oblohou.

Možno strechu ani nemá, usmiala sa podivnému úkazu. *Je otvorená. Stačilo by k nej zaletieť a набраť si zrna. Rozprestrieť krídla... Alebo si sadnúť na tú metlu, čo o nej ľudia rozprávali, že ju mám.*

Zasnívala sa o zrne. Hypnotizovala sýpku, ktorú postupne úplne zastrela tma.

Okolo múrov by sa predsa mohlo niečo nájsť. Voľačo isto vypadlo z vriec, keď sa úroda navážala vozmi. Pár zrníek. Aspoň tolko, čo sa do zástery zmestí...

Tá predstava ju pobláznila natoľko, že urobila pár váhových krokov od smeru, ktorým sa pôvodne uberala. Sýpka akoby ju vyzývala, lákala. Rija pobehla, dostala sa bližšie. Vypliešťala oči, raz si hľadela pod nohy, nič nevidela, nato zasa na oblohu, ktorú nevidela tiež.

Alebo predsa čosi?

Niečo obrovské sa mihlo nad strechou. Čierny mrak, černejší než nebo. Zablyslo sa v ňom. A odrazu celá strecha vzplanula. Už bola v jednom ohni, keď sa z plameňov zdvihli krídla. Akoby sa sýpka chystala z dediny naozaj odletieť.

Orol? hádala Rija.

Jakživ takého veľkého vtáka nevidela. Sedel v ohni ako v hniezde, kým sa pod ním neprelomila strecha. Takže sa prebúral dnu.

Ohnivé jazyky vyšľahli k oblohe a olizli tmu. Ich hladné načahovanie sa sprevádzal praskot a hrmot, ktorý ohlušoval okolie. Riji zaľahlo v ušiach. Lenže namiesto, aby zobrala nohy na plecía, vyhrnula si zásteru a podľho k sýpke. Teraz už si bola istá, že z nej niečo vypadlo. Z rozbúraných stien totiž odstreľovali prúdy zrna. Liali sa ako jarné bystriny, vietor ich stáčal do svietiacich špirál. Podišla ešte bližšie, zacítila horúce pohladenie na tvári. Ale nezľakla sa, len sklopila zrak.

Zrno!

Videla ho celkom jasne. Trblietalo sa ako pravé zlato, zabárala sa doň nohami.

Nabrala si akurát tolko, koľko uniesla.

Keď sa obrovský vták vzniesol na oblohu, skoro od strachu zvýskla. Skutočne báť sa však začala, až keď začula ľudský krik. Vtedy konečne zobrala nohy na plecía a podľho domov.

Pri peci si vyprášila sukňu a potom zakúrila. Čosi z ulúpe-
ného pokladu si schovala do zásoby, čosi vysypala do misy
a vydrvila. Pustila sa do pečenia voňavých placiek, do prvej
zahryzla ešte za horúca

S plným žalúdkom a so spokojným úsmevom na tvári si
v duchu maľovala svetlú budúcnosť.

*Zájdem k Agnes. Poberiem od nej, čo sme nazberali a nasu-
šili od predošlého roka. Budú tam zemiaky. Tu mám pár jablák
a sliviek, orechy. Do leta vydržím.*

Nemohla sa dočkať rána, lebo mala čo siať.

Práčne obrobila políčko, sotva jednu hriadku, a prisľúbila
si, že na ďalšiu zimu sa poriadne pripraví...

Akú mala Rija radosť, keď jej zo zeme vykličili prvé ze-
lené byľôčky. Kochala sa pohľadom na tú takmer neviditeľnú
krásu, skláňala sa k nej a uhládzala ju.

Odrazu sa z lesa od dolnej dediny vyrútilo vystrašené
zvieratko. Krava! Prebehla poľom ako šialená, uháňala lúkou
k priepasti. Tam sa k nej z oblohy znieslo čosi veľké a kravu
odnieslo.

Po krátkom vydesenom tichu sa zem otriasla. Dunenie
vychádzalo presne z toho smeru, kde krava predtým zmizla.
Vylakaná dievčina sledovala, ako sa od susednej zeme ženie
stádo oviec a koní. Prefičalo to políčkom, víchor tiel zdvihol
prach. Rija stisla viečka, aby jej nevošiel do očí a o krok ustú-
pila. Potom oči otvorila. A ostala onemená stáť.

Zo sľubnej úrody nezostalo nič.

Zúfalo sa spustila na kolená, zvalila sa do rozdupanej zeme,